

Pareiškimas

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Pareiškimas dėl duomenų subjektų teisių apribojimų, susijusių su nepaprastąja padėtimi¹ valstybėse narėse

Priimta 2020 m. birželio 2 d.

Europos duomenų apsaugos valdyba priėmė šį pareiškimą:

1. Europos duomenų apsaugos valdybai (EDAV) buvo pranešta apie 2020 m. gegužės 4 d. Vengrijos vyriausybės priimtą Įstatymą Nr. 179/2020 dėl tam tikrų duomenų apsaugos ir teisės gauti informaciją išimčių esant nepaprastajai padėčiai². Šio įstatymo 1 straipsnyje numatoma, kad, atsižvelgiant į asmens duomenų tvarkymą siekiant išvengti COVID-19 ligos, ją suprasti, aptikti ir sustabdyti jos tolesnį plitimą, be kita ko, į susijusių valstybės organų koordinuotų užduočių vykdymą, visos priemonės, priimtose gavus duomenų subjektų prašymus dėl naudojimosi BDAR 15–22 straipsniuose įtvirtintomis teisėmis, yra laikinai sustabdytos iki nepaprastosios padėties (paskelbtos Įstatymu Nr. 40/2020³) pabaigos, o šios naujos priemonės įsigalios dieną po nepaprastosios padėties atšaukimo. Įstatymo Nr. 179/2020 5 straipsnyje numatoma, kad šie apribojimai taikomi ir visiems duomenų subjektų prašymams naudotis numatytomis teisėmis, jei tie prašymai jau buvo nagrinėjami įstatymo įsigaliojimo dieną. Duomenų subjektui apie šiuos apribojimus turi būti pranešta iškart po nepaprastosios padėties atšaukimo ir ne vėliau kaip per 90 dienų nuo pateikto prašymo gavimo.
2. Kaip EDAV jau anksčiau minėjo, duomenų apsauga netrukdo kovai su COVID-19 pandemija. **BDAR toliau taikomas ir sudaro galimybes veiksmingai reaguoti į pandemiją, kartu užtikrinant pagrindinių teisių ir laisvių apsaugą.** Pagal duomenų apsaugos teisę, be kita ko, pagal atitinkamą taikomą

¹ Šiame pareiškime „nepaprastoji padėtis“, nepriklausomai nuo pagal nacionalinę teisę priimtose apibrėžties, yra bet kokia nacionaliniu lygmeniu kovai su pandemija nustatyta išskirtinė padėtis.

² Įstatymas Nr. 179/2020 (V. 4) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatvédelmi és adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor>).

³ Ši informacija pagrįsta Vengrijos priežiūros institucijos, NVO ir viešai prieinamų šaltinių pateiktais duomenimis. Įstatyme Nr. 40/2020 nepaprastosios padėties laikotarpis nenumatytas.

nacionalinę teisę leidžiama vykdyti duomenų tvarkymo operacijas, būtinas siekiant padėti kovoti su pandemijos, tokios kaip COVID-19, plitimu.

3. BDAR 23 straipsniu tam tikromis sąlygomis nacionaliniam teisės aktų leidėjui leidžiama teisinėmis priemonėmis apriboti 12–22 straipsniuose ir 34 straipsnyje, taip pat 5 straipsnyje (tiek, kiek jo nuostatos atitinka 12–22 straipsniuose numatytas teises ir prievoles) numatytų prievolių ir teisių taikymo sritį, kai tokiu apribojimu atsižvelgiama į pagrindinių teisių ir laisvių esmę ir toks apribojimas demokratinėje visuomenėje yra būtina ir proporcinga priemonė siekiant apsaugoti, *inter alia*, svarbius Sąjungos ar valstybės narės bendro viešojo intereso tikslus, ypač visuomenės sveikatą.
4. EDAV primena, kad **net šiuo išskirtiniu laikotarpiu asmens duomenų apsaugos turi būti laikomasi imantis visų neatidėliotinų priemonių, be kita ko, priėmus apribojimus nacionaliniu lygiu, kaip numatyta pagal BDAR 23 straipsnį**, taip prisidedant prie bendrų demokratijos vertybių, teisinės valstybės bei pagrindinių teisių, kuriomis pagrįsta Europos Sąjunga, puoselėjimo – viena vertus, visomis priemonėmis, kurių valstybės narės imasi, turi būti paisoma bendrųjų teisės principų, pagrindinių teisių ir laisvių esmės, taip pat jos negali būti neatšaukiamos ir, kita vertus, duomenų valdytojai ir tvarkytojai turi toliau laikytis asmens duomenų apsaugos taisyklių.
5. **Taikant bet kokius apribojimus turi būti išlaikoma apribojamos teisės esmė.** Bendro pobūdžio, plataus masto ar intervenciniai apribojimai, kurie iškraipo pagrindinę teisę ir ši netenka savo svarbiausios esmės, negali būti pateisinami. Jei teisės esmė pažeidžiama, toks apribojimas laikomas neteisėtu ir tolesnis apribojimo vertinimas dėl to, ar juo įvykdomas bendrojo intereso tikslas ir ar jis atitinka būtinumo ir proporcingumo kriterijus, nevykdomas.
6. Asmens duomenų tvarkymas turėtų būti tarnauti žmonijai ir, šiomis aplinkybėmis, vienas pagrindinių duomenų apsaugos teisės tikslų yra suteikti duomenų subjektams daugiau galimybių kontroliuoti savo duomenis.
7. Siekiant užtikrinti šią kontrolę duomenų subjektams yra suteiktos tam tikros duomenų apsaugos teisės. Teisė susipažinti su surinktais asmens duomenimis ir teisė į tai, kad jie būtų ištaisomi, yra įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 8 straipsnyje. BDAR įtvirtintos šios teisės ir kartu numatytos papildomos teisės, pavyzdžiui, teisė nesutikti ar ištrinti duomenis, taip pat viena iš naujų teisių duomenis perkelti. Duomenų subjektų teisių svarba neturėtų būti nuvertinama. Jos yra pagrindinės teisės į duomenų apsaugą pagrindas ir jų visada turėtų būti paisoma. Atsižvelgiant į būtent šias aplinkybes turėtų būti skaitomas ir aiškinamas BDAR 23 straipsnis.
8. **Pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo.** Tai atspindi Europos žmogaus teisių konvencijos⁴ 8 straipsnio 2 dalyje išreikštą mintį dėl teisių apribojimo, kuris teisėtas tik „įstatymų numatytais atvejais“, o tai reiškia ne tik nacionalinių įstatymų laikymąsi, bet ir tokių įstatymų kokybę, pagal kurią

---

⁴ Žr., be kita ko, 2010 m. rugsėjo 14 d. EŽTT sprendimo *Sanoma Uitgevers B.V. / Nyderlandai*, CE:ECHR:2010:0914JUD003822403, 83 punktą: „Toliau, kalbant apie „įstatymų numatytus atvejus“ ir „įstatymo nustatytą tvarką“, kaip nurodyta konvencijos 8–11 straipsniuose, EŽTT pažymi, kad terminas „įstatymas“ turi būti suprantamas „materialiaja“, o ne tik formaliaja prasme, t. y. jis gali apimti tiek „rašytinę teisę“, įskaitant tiek žemesnės nei įstatymo galios aktus, tiek reguliavimo priemones, patvirtintas profesinių asociacijų, įgyvendinant savarankiškus normatyvinius įgaliojimus, deleguotus įstatymų leidėjo, ir „nerašytinę teisę“. „Įstatymas“ turi būti suprantamas kaip apimantis rašytinius aktus ir teismų „kuriamą teisę“. Apibendrinant, įstatymo sąvoka, kaip ją aiškina kompetentingos teisminės institucijos, reiškia galiojančią nuostatą.“ Sąvoka „numatyta įstatymo“, grindžiama EŽTT kriterijais, turėtų būti naudojama kaip rekomenduojama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinio advokato išvadose, sujungtose bylose *Tele2 Sverige AB*, C-203/15 ir C-698/15, ECLI:EU:C:2016:572 (137–154 punktai) arba byloje *Scarlet Extended*, C-70/10, ECLI:EU:C:2011:255 (99 punktas).

jie turėtų būti suderinami su teisine valstybe. **Visų pirma, nacionaliniai įstatymai turėtų būti pakankamai aiškūs ir suteikti piliečiams atitinkamą informaciją, kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis duomenų valdytojai turi teisę įteisinti tokius apribojimus. Tokia pat griežta norma turėtų būti taikoma visiems valstybių narių nustatytiems apribojimams.**

9. Remiantis BDAR ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo bei Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika išties labai svarbu, kad **asmenys galėtų numatyti jiems taikytinų teisėkūros priemonių⁵, kuriomis siekiama apriboti duomenų subjektų teisių taikymo sritį, taikymą** ir šių priemonių taikymo trukmę. Todėl, kai kalbama apie apribojimų priėmimą nepaprastosios padėties metu, siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą, EDAV laikosi nuomonės, kad tokie apribojimai, priimti neribotam laikotarpiui ir taikomi atgaline data arba neturintys apibrėžtų sąlygų, neatitinka numatomo kriterijaus.
10. Be to, apribojimai yra bendrosios taisyklės išimtys, todėl jie turėtų būti taikomi tik ribotomis aplinkybėmis. BDAR 23 straipsnyje nustatyta, kad apribojimai demokratinėje visuomenėje yra būtina ir proporcinga priemonė tuomet, kai siekiama užtikrinti Sąjungos ar valstybės narės svarbius tikslus, susijusius su bendru viešuoju interesu, pavyzdžiui, visuomenės sveikata.
11. Tokie numatomi apribojimai **turi iš tiesų atitikti Sąjungos ar valstybės narės pripažintus svarbius bendrus interesus, kuriuos reikia apsaugoti**, pavyzdžiui, kai kuriose valstybėse narėse dabartinės nepaprastosios padėties atveju tai yra visuomenės sveikata. Ryšys tarp numatomų apribojimų ir siekiamo tikslo turi būti aiškiai nustatytas ir pagrįstas. Vien tai, kad paskelbiama pandemija arba bet kokia kita nepaprastoji padėtis, nėra pakankama priežastis taikyti bet kokio pobūdžio duomenų subjektų teisių apribojimą; bet kokiu apribojimu veikiau turi būti aiškiai padedama apsaugoti Sąjungos arba valstybės narės svarbų bendrąjį viešąjį interesą.
12. Be to, svarbu pabrėžti, kad atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, **visi duomenų subjektų teisių apribojimai gali būti taikomi tik jei jie tikrai reikalingi ir proporcingi** visuomenės sveikatai apsaugoti⁶. Nepaprastoji padėtis, paskelbta kilus pandemijai, yra teisinė padėtis, kai galima teisėtai apriboti duomenų subjekto teises, jei šie apribojimai tikrai būtini ir proporcingi siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą.
13. Taigi, net jei apribojimai padeda užtikrinti visuomenės sveikatos apsaugą nepaprastosios padėties metu, EDAV laikosi nuomonės, kad jie vis tiek turi būti griežtai ribojami tiek taikymo srityje (pavyzdžiui, jei tai susiję su duomenų subjekto teisėmis ar įvairiomis duomenų valdytojų kategorijomis), tiek laiko atžvilgiu. Ypač tokie apribojimai turėtų būti griežčiau kontroliuojami nepaprastosios padėties laikotarpiu. Duomenų subjekto teisės gali būti ribojamos, bet ne atmetos.
14. Be to, BDAR 23 straipsnio 2 dalyje pateiktos garantijos turi būti visapusiškai taikomos, ypač tuomet, kai jos susijusios su konkrečiomis nuostatomis dėl duomenų tvarkymo tikslų, asmens duomenų kategorijų, nustatytų apribojimų apimtys, apsaugos priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią piktnaudžiavimui arba neteisėtam susipažinimui su duomenimis bei jų perdavimui, duomenų

---

⁵ BDAR 41 konstatuojamoji dalis: „kai šiame reglamente nurodomas teisinis pagrindas arba teisėkūros priemonė, tai nebūtinai reiškia, kad parlamentas turi priimti teisėkūros procedūra priimamą aktą, nedarant poveikio reikalavimams, taikomiems pagal atitinkamos valstybės narės konstitucinę tvarką. Tačiau toks teisinis pagrindas ar teisėkūros priemonė turėtų būti aiškūs ir tikslūs, o jų taikymas turėtų būti numatomas tiems asmenims, kuriems jie turi būti taikomi, pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką.“

⁶ Žr., pavyzdžiui, 2019 m. vasario 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Buivids*, C-345/17, dėl direktyvos 95/46/EB, 64 punktą.

valdytojo arba susijusių duomenų valdytojų kategorijų apibūdinimo arba dėl pavojaus duomenų subjektų teisėms ir laisvėms.

15. EDAV atkreipia dėmesį, kad apribojimai, patvirtinti nepaprastosios padėties aplinkybėmis, kuriais sustabdomas arba atidedamas duomenų subjektų teisių ir duomenų valdytojų ir tvarkytojų prievolių taikymas, aiškiai neapribojus laikotarpio, *de facto* prilygtų visiškam tokių teisių sustabdymui ir nebūtų suderinami su pagrindinių teisių ir laisvių esme. Be to, prašymas naudotis duomenų subjekto teisėmis, pavyzdžiui, prašymas dėl teisės nesutikti pagal BDAR 21 straipsnį, turi būti pateiktas laiku, kad būtų reikšmingas ir veiksmingas. Todėl, jeigu šiomis aplinkybėmis, duomenų valdytojas, nenustatydamas jokio konkretaus termino, atidėtų ar laikinai sustabdytų duomenų subjekto prašymų teikimą, būtų sudaryta rimta kliūtis naudotis turimomis teisėmis.
16. Atsižvelgdamos į BDAR 57 straipsnio 1 dalies c punktą, nacionalinės institucijos, svarstančios taikyti apribojimus pagal BDAR 23 straipsnį, proceso metu turėtų laiku konsultuotis su nacionaline priežiūros institucija, kuriai turėtų būti suteikti įgaliojimai kontroliuoti tokių apribojimų taikymą. EDAV pritaria nacionalinių priežiūros institucijų pastangoms užtikrinti, kad apribojimai, numatyti nacionalinėmis teisėkūros priemonėmis, taikomomis pagrindinei teisei į asmens duomenų apsaugą, siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą kovojant su pandemija, gali būti taikomi tik tuomet, kai jie tikrai būtini ir proporcingi šiam tikslui pasiekti.
17. EDAV primena, kad Europos Komisija, kaip Sutarčių sergėtoja, privalo prižiūrėti Europos Sąjungos pirminių ir antrinių teisių taikymą ir užtikrinti, kad jis būtų vienodas visoje Europos Sąjungoje, be kita to, privalo imtis veiksmų, kai nacionalinės priemonės neatitinka Sąjungos teisės. EDAV, kaip numatyta BDAR 70 straipsnyje, ir toliau prireikus patars Europos Komisijai.
18. EDAV per ateinančius mėnesius parengs išsamesnes gaires dėl BDAR 23 straipsnio įgyvendinimo.

Europos duomenų apsaugos valdybos vardu

Pirmininkė

(Andrea Jelinek)